

Poszukiwania Krzemienia Filozoficznego (Searching for Philosophical Silicon)

Tematyka szeroko rozumianej Sztucznej Inteligencji (AI) zdecydowanie pobudza do filozoficznej refleksji. Pojawienie się nowych zastosowań dla komputerów nastraja, aby wybiegać myślami w przyszłość i powoływać w niej do życia byty takie jak Generalna Sztuczna Inteligencja (GAI). Oprogramowanie tego rodzaju miałooby charakteryzować się takimi samymi zdolnościami poznawczymi co człowiek.

Przypisywanie ludzkich możliwości poznawczych przedmiotom (do których wszakże zaliczają się komputery) ma w filozofii długą tradycję. Dyskurs tego rodzaju, poza stworzeniem w ostatnim czasie nowego słownika pojęciowego we współpracy z kognitywistyką, nie ewoluował właściwie na przestrzeni setek lat. Alokacja środków intelektualnych do prowadzenia rozważań tego rodzaju może przypominać alchemiczne poszukiwania "Kamienia Filozoficznego".

Celem niniejszego wystąpienia jest podkreślenie, że nie istnieją żadne teoretyczne, a już z pewnością żadne praktyczne podstawy do uznania Generalnej Sztucznej Inteligencji za osiągalną. Równie ważnym będzie wskazanie, że najważniejsze przemiany oferowane przez technologię Sztucznej Inteligencji dokonują się właśnie w tym momencie i to one powinny zostać poddane systematycznej i wnikliwej refleksji filozoficznej.

Ogromne znaczenie dla technologicznych przekształceń znanego nam świata ma wybór właściwych perspektyw etycznych. Sztuczna Inteligencja od strony praktycznej to przede wszystkim narzędzia optymalizacyjne oparte o Uczenie Maszynowe. Taka technologia może być wykorzystywana, aby wprowadzać w życie ideę zrównoważonego rozwoju i oddalać widmo ekologicznego kataklizmu. Ta sama technologia może być także z powodzeniem wykorzystywana do maksymalizacji zachowań konsumpcyjnych i jeszcze skuteczniejszej eksploatacji nieodnawialnych zasobów naturalnych.

Problematyka praktycznego wykorzystania Sztucznej Inteligencji dotyczy także ludzkiej wolności i bezpieczeństwa. Ta technologia znajduje szerokie zastosowanie militarne, umożliwiając także inwigilację jednostek na niespotykaną nigdy wcześniej skalę. Algorytmizacja wielu procesów decyzyjnych może wreszcie pomóc przezwyciężyć uprzedzenia społeczne lub wręcz przeciwnie - doprowadzić do jeszcze większej marginalizacji wielu grup. W obliczu pojawienia się tak potężnego i wszechstronnego narzędzia konieczne jest wypracowanie nowych stanowisk filozoficznych, które wesprą ludzkość w czasie dynamicznych przekształceń, jakie obecnie zachodzą.

Wystąpienie ma także na celu wskazanie, że systemy etyczne nie powstają w próżni, a przy kształtowaniu się wzorców zachowań ludzkości znaczenie istotne odgrywa pojmowana w najszerszym znaczeniu ontologia. To właśnie rozwój współpracy filozofii i informatyki na płaszczyźnie ontologicznej ma szanse przynieść szczególnie płodne rezultaty obydwu tym dziedzinom, a w konsekwencji całej ludzkości.

Słowa kluczowe: sztuczna inteligencja, ontologia, etyka, uczenie maszynowe, zrównoważony rozwój

Najważniejsze pozycje bibliograficzne:

- 1) S. Russell, P. Norvig: *Artificial Intelligence. A Modern Approach. Fourth Edition. Global Edition.* Norwich, Pearson Education, 2022.
- 2) P. Dauvergne: *Ai in the Wild. Sustainability in the Age of Artificial Intelligence.* Cambridge, Massachusetts Institute of Technology, 2020.
- 3) G.G. White: *Computer Science and the Ideology of Artificial Intelligence*; M. Hetmański: Epistemologiczne aspekty nauk poznawczych i sztucznej inteligencji. W: *Filozofować dziś. Z badań nad*

filozofią najnowszą. Red. A. Bronka. Lublin, Towarzystwo Naukowe Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, 1995.

4) P. Garbacz, R. Trypuz: *Ontologie poza ontologią. Studium metateoretyczne u podstaw informatyki*. Lublin, Wydawnictwo KUL, 2012.

5) A. Biłat: *Metaontologia. O naturze pojęć i teorii ontologicznych*. Kraków, Copernicus Center Press, 2018.